

03/11/2008

A 1 dia per al desenllaç...

AMBICIÓ CONTRA AMBICIÓ

"Si el que governa els homes són les seves passions i els seus interessos, cal utilitzar-los per produir un govern democràtic i tolerable"

Carles Boix

"Si els homes fossin àngels, no caldria establir un govern". Així fa un dels fragments més famosos dels Papers Federalistes, una col·lecció d'articles de diari que van escriure Madison, Hamilton i John Jay l'any 1787 per a defensar la constitució americana contra els seus detractors. I, continua, "si els àngels governessin els homes, no caldria imposar cap control extern o intern sobre el govern". Però, essent els homes com són, el problema a resoldre és doble: primer, establir un govern capaç de controlar els governats; i, segon, obligar el govern a controlar-se a si mateix.

El segle divuit va ser un segle d'una intensa activitat política. Per dir-ho fent servint termes grandiloqüents i més aviat gastats, va ser el segle fundacional del món contemporani. Ara bé, dels seus experiments polítics, alguns van sortir malament: la Revolució Francesa va acabar en mans d'uns jovenets sanguinaris (Robespierre tenia 31 anys quan va començar) i d'un tirà de trets sarkozyans. D'altres van anar força bé, com el cas americà. En els dos casos, l'aspiració era la mateixa: la llibertat. Però, a França els pares de la pàtria van seguir els seus gurús nacionals: Voltaire i Rousseau. Als Estats Units, en canvi, els seus polítics fundadors van beure de la Il·lustració escocesa i del seu màxim representant, Adam Smith. Per als francesos el problema va ser com canviar les institucions per a crear un home nou. Per als americans (com per als pensadors escocesos), en canvi, la qüestió va consistir en com utilitzar les passions i els egoismes humans, tan vells com Abel i Caín, per a fer possible la democràcia i la pau.

La troballa dels pensadors escocesos, popularitzada per Adam Smith, va ser entendre que els homes, en comptes de ser com les abelles, de mena cooperatives i comunistes, són interessats (egoïstes, de fet), de gustos heterogenis i difícilment governables amb bones paraules. I que, per tant, en el món de la producció, el mercat és la solució més apropiada, fins a veure-hi aquell halo màgic que tan ridiculitzen les nostres esquerres contemporànies.

Al món polític, els problemes són naturalment diferents. Però, la solució que proposaven s'hi assembla. Si el que governa els homes són les seves passions i els seus interessos, cal utilitzar-los per produir un govern democràtic i tolerable. O, com diuen els Papers Federalistes la solució consisteix a fer que l'ambició faci de contrapès a l'ambició. Posant l'ambició d'un polític contra l'ambició d'un altre polític és possible evitar la tirania i protegir la gent del carrer.

Com es fa per posar ambició contra ambició? Naturalment, creant diversos poders independents que, sense que cap pugui alçar-se sobre els altres, es controlin i limitin quotidianament. La constitució en va preveure un llarg seguit: un president escollit cada quatre anys; una cambra de representants amb mandats bianuals; un senat amb eleccions cada sis anys (però amb un terç renovant-se cada dos anys); un tribunal suprem; i els estats federats. A cada institució, escollida de forma diferent (a nivell nacional o estatal o de districte local segons els casos), hi ha polítics diferents, amb electorats diversos. I, per tant, res no pot canviar radicalment sense la creació d'un grans

consens de país.

La divisió de poders és un fet habitual als Estats Units. En els darrers quaranta anys només hi hagut deu anys en què un sol partit ha controlat la presidència, Senat i Cambra de Representants alhora: els demòcrates sota l'administració Carter; els dos primers anys sota Clinton i quatre anys sota Bush fill. Els resultats sota un sistema unificat no han estat mai gaire bons: Carter va fracassar en totes les àrees; Bush va sobrepassar-se en la seva acció exterior.

La dèria Obama és tan ferotge que la gent oblida (fora dels Estats Units) que dimarts també hi ha eleccions al Congrés. Els demòcrates ja controlen la Cambra de Representants i el Senat. I, segons les enquestes, al Senat semblen propers a aconseguir seixanta senadors, un número suficient com per a escombrar tots els procediments de bloqueig que el reglament permet a la minoria per a endarrerir el procés legislatiu. Ens acostem a un període de govern d'un sol partit, d'una forta majoria absoluta i, per tant, d'un afebliment dels mecanismes de control que preveïen els fundadors del país. Si el president escollit és demòcrata tindrem una administració totpoderosa. O potser no si l'ala més moderada del partit demòcrata es fa amb el Congrés i si la crisi econòmica lliga les mans d'Obama com ja ho va fer amb Clinton.

Ambició contra ambició. Els fundadors dels Estats Units i autors del Papers Federalistes eren prescients. Pocs anys després Hamilton i Madison van crear dos partits diferents que van lluitar agònicament l'un contra l'altre fins a principis del dinou. Hamilton va acabar morint en un duel amb el vicepresident Burr (del partit de Madison) l'any 1804. Madison va arribar a la presidència dels Estats Units cinc anys després.